

Amerikansk sjöorre *Melanitta americana*, anses numera som en egen art. Till och med 2006 finns tio svenska fynd, det första 1994.

Förändringar i listan över Holarktisk fåglar

— RAPPORT NR 2 FRÅN SOF:S TAXONOMIKOMMITTÉ

TEXT: BJÖRN ANDERSON,
ERLING JIRLE & LARS SVENSSON

Detta är den andra rapporten från SOF:s Taxonomikommitté (Tk). Första rapporten publicerades i *Vår Fågelvärld* 2003 (nr 8, s. 6–12) och innehöll ett större antal rekommenderade förändringar av nomenklatur och taxonomi. I nämnda artikel beskrevs även hur Tk arbetar samt lämnades en kortare redogörelse för bakgrunden till val av taxonomiska och nomenklatoriska förändringar. Båda rapporterna finns att läsa på Tk:s hemsida. Där kan man även ta del av annan fakta och få en länk till den officiella listan över Holarktisk fåglar.

Tk:s hemsida hittar du enklast via www.sofnet.org. Upp till på SOF:s startsida finns ”Snabbval” med en rull-lista, där du kan välja ”Taxonomikommittén”.

Redan på den korta tid som förflutit sedan 2003 har kunskapen om fåglars taxonomi utökats väsentligt, och det publiceras kontinuerligt nya rön som åter gör det nödvändigt att förändra SOF:s officiella lista över Holarktisk fåglar. Förändringarna gäller såväl taxonomi i stort som nomenklatur, och vi redovisar i denna artikel de hittills beslutade uppdateringarna. Den kompletta listan *Holarktisk Fåglar* finns publicerad på www.pheromone.ekol.lu.se/hollistsv.html och innehåller förutom svenska och vetenskapliga namn även de mest gångbara engelska namnen. Samtliga förändringar är rekommenderade

men kommer att träda i kraft med omedelbar verkan i SOF:s olika publikationer.

Taxonomikommittén består för närvarande av tre medlemmar: Björn Anderson (sammankallande), Erling Jirle och Lars Svensson. Till Tk finns även knutet ett bredare nätverk av taxonomiskt sakkunniga personer som löpande bereds möjlighet att kommentera flertalet av de förändringar som föreslås av Tk. Detta nätverk (även kallat referensgruppen) består av Per Alström, Staffan Bensch, Mats Björklund, Per Ericson, Martin Irestedt, Lars Larsson och Urban Olsson. Flera av dessa har tidigare ingått i Tk.

FÖRÄNDRINGAR

Ändrade namn och berörda arter har för tydlighets skull satts med fet stil i genomgången nedan. Enstaka engelska namn är korrigerade i *Holarktisk Fåglar* för att bättre stämma överens med internationell litteratur. Bland annat har nyligen ett förslag till enhetliga engelska namn publicerats, framtaget av en internationell kommitté (Gill, F. & Wright, M. 2006. *Birds of the World: Recommended English Names*, Princeton University Press, Princeton). Dessa ändringar av engelska namn beskrivs inte i denna artikel, utan vi hänvisar till den kompletta listan *Holarktisk Fåglar* på nätet (se länk ovan).

Kanadagåsen delas upp i två arter: **kanadagås** *Branta canadensis*, med raserna *canadensis*, *fulva*, *interior*, *maxima*, *moffitti*, *occidentalis* och *parvipes*, respektive **dvärgkanadagås** *Branta hutchinsii*, med raserna *hutchinsii*, *minima*, *leucopareia* och *taverneri*. Uppdelningen grundas på skillnader i morfologi, genetik samt ekologiska faktorer. Häckningsområdena överlappar delvis, men kanadagås förekommer i större delen av inre och nordöstra Kanada, inre Alaska samt på västra Grönland, medan dvärgkanadagås förekommer i kustnära områden i norra och nordvästra Kanada, Alaskas kust, på Aleuterna och på västra Grönland. Hybridiseringen är liten trots viss sympatrisk häckning av de två grupperna av kanadagås, och det har pekats på skillnader i ankomstdatum, häckningsbiotop och bostruktur. Ordningsföljden inom släktet *Branta* bör ändras till *bernicla*, *leucopsis*, *hutchinsii*, *canadensis*, *ruficollis* beroende på den nya genetiska kunskapen.

Ref.: Banks, R. C. et al. 2004. Forty-fifth supplement to the AOU Check-list of North American Birds. *Auk* 121: 985–995. – Paxinos, E. E. et al. 2002. mtDNA from fossils reveals a radiation of Hawaiian geese recently derived from the Canada goose (*Branta canadensis*). *PNAS* 99: 1399–1404. – Quinn, T. W., Shields, G. F. & Wilson, A. C. 1991. Affinities of the Hawaiian Goose based on two types of mitochondrial DNA data. *Auk* 108: 585–593. – Scribner, K. T. et al. 2003. Phylogeography of Canada Geese (*Branta canadensis*) in Western North America. *Auk* 120: 889–907. – Shields, G. F. & Wilson, A. C. 1987. Subspecies of the Canada Goose (*Branta canadensis*) have distinct mitochondrial DNAs. *Evolution* 41: 662–666. – Van Wagner, C. E. & Baker, A. J. 1990. Association between mitochondrial DNA and morphological evolution in Canada geese. *J. Mol. Evol.* 31: 373–382.

Sjöörren delas upp i två arter: **sjöörr** *Melanitta nigra*, med förekomst i Europa och västra Asien, respektive **amerikansk sjöörr** *Melanitta americana*, med förekomst i östra Asien samt Nordamerika. Skillnader i näbbutseende och spelläte hos hannen är diagnostiska, och även honornas näbbar har rapporterats skilja sig åt något.

Ref.: Collinson, M. et al. 2006. Species limits within the genus *Melanitta*, the scoters. *Brit. Birds* 99: 183–201. – Dean, A. R. 1989. Distinguishing characters of American/East Asian race of Common Scoter. *Brit. Birds* 82: 615–616. – Dwight, J. A. 1914. The molts and plumages of the Scoters, genus *Oidemia* (*Melanitta*). *Auk* 31: 293–308. – Livezey, B.C. 1995. Phylogeny and evolutionary ecology of modern seaducks (Anatidae: Mergini). *Condor* 97: 233–255.

Svärtan delas upp i två arter: **svärta** *Melanitta fusca*, med förekomst i Europa och västra Asien, respektive **knölsvärta** *Melanitta deglandi* (inklusive rasen *stejnegeri*), med förekomst i östra Asien samt Nordamerika. Arterna har olika näbbform och utformning av sina luftstrupar, och av allt att döma därmed olika spelläten.

Ref.: Collinson, M. et al. 2006. Species limits within the genus *Melanitta*, the scoters. *Brit. Birds* 99: 183–201. – Cramp, S. & Simmons, K. E. L. (red) 1977. *Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa*, Vol. 1. Oxford Univ. Press, Oxford. – Dwight, J. A. 1914. The molts and plumages of the Scoters, genus *Oidemia* (*Melanitta*). *Auk* 31: 293–308. – Garner, M., Lewington, I. & Rosenbeg, G. 2004. Stejneger's Scoter in the Western Palearctic and North America. *Birding World* 17: 337–347. – Livezey, B.C. 1995. Phylogeny and evolutionary ecology of modern seaducks (Anatidae: Mergini). *Condor* 97: 233–255. – Miller, W. de W. 1926. Structural variations in the scoters. *Am. Mus. Nov.* 243: 1–5. – Proctor, B. 1997. Identification of Velvet and White-winged Scoters. *Birding World* 10: 56–61.

Blåjärpen delas upp i två arter: **sotjärpe** *Dendragapus fuliginosus*, med förekomst i västligaste Kanada och USA, respektive **gråjärpe** *Dendragapus obscurus*, med förekomst i Klippiga bergen huvudsakligen öster om sotjärpen. Uppdelningen baseras på skillnader i genetik, spelläten, beteende och morfologi.

Ref.: Banks, R. C. et al. 2006. Forty-seventh supplement to the AOU check-list of North American birds. *Auk* 123: 926–936. – Barrowclough, G. F. 2004. Phylogeographic structure, gene flow and species status in Blue Grouse (*Dendragapus obscurus*). *Mol. Ecol.* 13: 1911–1922. – Brooks, A. 1929. On *Dendragapus obscurus*. *Auk* 46: 111–113.

ORDFÖRKLARINGAR

Monofyletisk

Monofyletisk kallas en organismgrupp som omfattar samtliga medlemmar med en gemensam anfader.

Parafyletisk

Parafyletisk sägs en organismgrupp vara när alla representanter i den härstammar från en och samma anfader men när inte alla av anfaderns avkommor inkluderas. Exempel: Släktet *Hirundo* i sin tidigare avfattning var parafyletisk eftersom det inte inkluderade alla närmast och likvärdigt besläktade arter (t.ex. är rostgumpsvalan närmare släkt med hussvalan och klippsvälorna än med ladusvalan).

Taxon, taxa

Ett taxon (pl. taxa) är inom systematiken en namngiven taxonomisk enhet eller homogen grupp av enheter. Taxa kan vara underarter, arter, släkten eller familjer. Termen kan vara praktisk när man inte vill gå in på diskuterade enheters exakta status (art, ras osv.).

Underart, ras

Underart och ras är synonyma begrepp och står för en namngiven geografisk variation inom en art.

Vetenskapligt artnamn

Vetenskapliga artnamn skrivs på latin eller i latiniserad form och består alltid av ett släktesnamn (skrivet med stor begynnelsebokstav) följt av ett artepitet (alltid med liten begynnelsebokstav). Tillsammans bildar dessa två ord artnamnet. Vetenskapliga art- och rasnamn skrivs med avvikande typsort (i löpande normal text med *kursiv*, i löpande kursiv text med normal, s.k. rak typsort). Exempel: *Parus* (släktesnamn) och *major* (artepitet) bildar tillsammans det vetenskapliga artnamnet för talgoxen, *Parus major*.

Förkortningar:

AOU: The American Ornithologists' Union

Tk: Sveriges Ornitologiska Förenings (SOF:s) Taxonomikommitté

Ung hökörn *Aquila fasciata*. För att ge en bättre bild av örnarnas släktskap förs nu både hökörnen och dvärgörnen till *Aquila*.

Formen *minimus* av strålstjartshönan, *Centrocercus urophasianus*, separeras som egen art med namnet **gunnisonhöna**. Uppdelningen baseras på skillnader i genetik, spelbeteende, stjärteckning och utformningen av plymerna.

Ref.: Banks, R. C. et al. 2000. Forty-second supplement to the AOU Check-list of North American birds. *Auk* 117: 847–858. – Young, J. R. et al. 2000. A new species of Sage Grouse from southwestern Colorado, USA. *Wilson Bull.* 112: 445–453.

Flera olika fylogenetiska studier av örnarna har visat att i den nuvarande klassificeringen varken *Aquila* eller *Hieraaetus* utgör monofyletiska släkten (släkten bestående enbart av närmast besläktade arter), och för att sannare spegla örnarnas släktskap föreslås att hökörn och dvärgörn förs till *Aquila*. En alternativ lösning skulle innebära större förändringar med dvärgörn och hökörn i olika släkten och de båda skrikörnarna förda till ett tredje släkte, men Tk har stannat för den förstnämnda, minst omvälvande lösningen, som f.ö. även den brittiska Tk har valt. Örnarna inom *Aquila* får följande namn och rekommenderade ordningsföljd:

Större skrikörn, *Aquila clanga*
 Mindre skrikörn, *Aquila pomarina*
 Dvärgörn, *Aquila pennata*
 Kungöörn, *Aquila chrysaetos*
 Klippörn, *Aquila verreauxii*
 Hökörn, *Aquila fasciata*
 Stäppörn, *Aquila nipalensis*
 Savannörn, *Aquila rapax*
 Kejsarörn, *Aquila heliaca*
 Spansk kejsarörn, *Aquila adalberti*

Ref.: Helbig, A. J. et al. 2005. A multi-gene phylogeny of aquiline eagles (Aves: Accipitriformes) reveals extensive paraphyly at the genus level. *Mol. Phylog. Evol.* 35: 147–164. – Roulin, A. & Wink, M. 2004. Predator-prey relationships and the evolution of colour polymorphism: a comparative analysis in diurnal raptors. *Biol. J. Linn. Soc.* 81: 565–578. – Wink, M. & Sauer-Gürth, H. 2004. I: Chancellor, R. D. & Meyburg, B.-U. (red) *Raptors Worldwide: Proceedings of the WWC-BP – 6th World Conference on Birds of Prey and Owls*, Budapest, s. 483–498. – Wink, M. & Seibold, I. 1996. Molecular phylogeny of Mediterranean raptors (families Accipitridae and Falconidae). I: Muntaner, J. & Mayol, J. (red). *Biología y conservación de las Rapaces Mediterráneas*, s. 335–344. Monografía nr 4, SEO/BirdLife, Madrid.

Amerikanska sultanhönan samt mindre sultanhönan byter släktesnamn och flyttas från *Porphyryula* till *Porphyrio* och blir således *Porphyrio martinicus* respektive *Porphyrio alleni*. Förändringen går tillbaka på ett förslag av Olson (1973) baserat på bl.a. morfologi och stöds av senare genetiska analyser, även om argumenten som framförts inte ter sig tvingande. Eftersom förändringen har anammats av AOU har Tk för enhetlighets skull valt att följa exemplet (f.ö. redan infört på online-versionen av *Holarktis Fåglar*).

Ref.: Olson, S. L. 1973. Evolution of the rails of the South Atlantic Islands (Aves: Rallidae). *Smithsonian Contrib. Zool.* 152: 1–53.

De större labbarna, tidigare i släktet *Catharacta*, får vetenskapliga släktesnamnet *Stercorarius*. En serie molekylärbiologiska studier har visat att släktskapen inom labbarna bäst visas genom att placera samtliga i ett enda släkte. Detta stöder resultaten från tidigare studier av beteende och ektoparasiter. Följande arter får ändrade släktesnamn: storlabb, *Stercorarius skua*, antarktisk labb, *Stercorarius antarcticus*, och sydpolslabb, *Stercorarius maccormicki*.

Ref.: Andersson, M. 1999. Phylogeny, behaviour, plumage evolution and neoteny in skuas Stercoriidae. *J. Avian Biol.* 30: 205–215. – Banks, R. C. et al. 2000. Forty-second supplement to the AOU Check-list of North American Birds. *Auk* 127: 847–858. – Cohen, B. L. et al. 1997. Enigmatic phylogeny of skuas (Aves: Stercorariidae). *Proc. Royal Soc. B: Biol. Sciences.* 264: 181–190. – Sangster, G. et al. 2004. Taxonomic recommendations for British birds: second report. *Ibis* 146: 153–157.

Fylogenetiska studier av tärnorna av Bridge et al. (2005), har visat att den nuvarande klassificeringen inte ger monofyletiska släkten, och för att bättre spegla tärnornas utveckling och släktskap finns då två lösningar: antingen samla samtliga arter inom ett stort släkte *Sterna*, eller dela upp arterna på fler släkten än i nuvarande taxonomi. Släktet *Sterna* är för närvarande stort och rymmer flera morfologiskt urskiljbara naturliga grupper, varför en måttlig uppdelning av nuvarande *Sterna* snarare än en utvidgning ter sig rimlig om man därmed bättre kan spegla arternas inbördes släktskap. Tk har därför valt att i likhet med den brittiska taxonomiska kommittén reservera *Sterna* för "fisktärnegruppen" samt de s.k. tofstärnorna (kentsk tärna m.fl.), medan skrätärnan och sandtärnan åter förs till egna släkten, *Hydroprogne* resp. *Gelochelidon* (som de tidigare förts till i vissa verk), småtärnan med nära släktingar placeras i eget släkte *Sternula*, och sottärnan med släktingar förs till släktet *Onychoprion*. Konsekvensen av detta blir att systematiken för de holarktiska tärnorna får följande utseende:

För att bättre spegla tärnornas utveckling och släktskap delas gruppen åter upp i flera släkten. Skräntärna *Hydroprogne caspia*.

Brun noddy, *Anous stolidus*
 Svart noddy, *Anous minutus*
 Mindre noddy, *Anous tenuirostris*
 Grå noddy, *Procelsterna cerulea*
 Fetärna, *Gygis alba*
 Beringtärna, *Onychoprion aleuticus*
 Söderhavstärna, *Onychoprion lunatus*
 Sottärna, *Onychoprion fuscatus*
 Tygeltärna, *Onychoprion anaethetus*
 Småtärna, *Sternula albifrons*
 Amerikansk småtärna, *Sternula antillarum*
 Sandtärna, *Gelochelidon nilotica*
 Skräntärna, *Hydroprogne caspia*
 Svarttärna, *Chlidonias niger*
 Vitvingad tärna, *Chlidonias leucopterus*
 Skäggtärna, *Chlidonias hybrida*
 Rosentärna, *Sterna dougallii*
 Svartnackad tärna, *Sterna sumatrana*
 Silvertärna, *Sterna paradisaea*
 Fisktärna, *Sterna hirundo*
 Kärrtärna, *Sterna forsteri*
 Vitkindad tärna, *Sterna repressa*
 Kungstärna, *Sterna maxima*
 Tofstärna, *Sterna bergii*
 Kentsk tärna, *Sterna sandvicensis*
 Aztektärna, *Sterna elegans*
 Iltärna, *Sterna bengalensis*
 Mingtärna, *Sterna bernsteini*

Ref.: Bridge, E. S., Jones, A. W. & Baker, A. J. 2005. A phylogenetic framework for the terns (Sternini) inferred from mtDNA sequences: implications for taxonomy and plumage evolution. *Mol. Phylogen. Evol.* 35: 459–469.

De amerikanska duvor som ingått i släktet *Columba* flyttas till släktet *Patagioenas*. Gäller inom Holarktis vitkronad duva *Patagioenas leucocephala*, bandstjärtsduva *Patagioenas fasciata* och rödnäbbad duva *Patagioenas flavirostris*. Ändringarna baseras på genetiska studier av både mitokondrie-DNA och kärn-DNA.

Ref.: Banks, R. C. et al. 2002. Forty-fourth supplement to the AOU check-list of North American birds. *Auk* 120: 923–931. – Johnson, K. P. et al. 2001. A molecular phylogeny of the dove genera *Streptopelia* and *Columba*. *Auk* 188: 874–887.

Hodgsons hökgök delas upp i tre arter, varav de två förstnämnda förekommer i Holarktis: **nordlig hökgök** *Hierococcyx hyperythrus*, **Hodgsons hökgök** *Hierococcyx nisoricolor*, respektive **malajisk hökgök** *Hierococcyx fugax*. Uppdelningen baseras på skillnader i morfologi och på sång. Nordlig hökgök häckar från Hebei i östra Kina norrut till Ussuriland, Korea och södra Japan. Hodgsons hökgök häckar ifrån Nepal österut till Burma, Thailand och södra Kina upp till Sichuan och Jiangsu. Malajisk hökgök är som namnet antyder helt Sydostasiatisk.

Ref.: King, B. F. 2002. The *Hierococcyx fugax*, Hodgson's Hawk-Cuckoo complex. *Bull. Brit. Orn. Club* 122: 74–80. – Payne, R. B. 2005. The Cuckoos. Oxford Univ. Press, Oxford. – Rasmussen, P.C. & Anderton, J.C. 2005. *Birds of South Asia*. The Ripley Guide, Lynx Edicions, Barcelona.

De två afrikanska arterna i göksläktet *Chrysococcyx* som har anträffats i Holarktis får nya svenska namn: *Chrysococcyx klaas* skall heta

Rostgumpssvalan *Cecropis daurica* står närmare hussvalan än ladusvalan och skall inte räknas in i släktet *Hirundo*.

klaasgök (tidigare ”mindre guldgök”) och *Chrysococcyx caprius* didrikgök (tidigare ”större guldgök”). Namnen ansluter till namngivningen på flera europeiska språk, vilket bör underlätta kommunikation och memorering.

Taigagöken delas upp i tre arter, varav två förekommer i Holarktis: taigagök, *Cuculus optatus*, med förekomst i nordöstra Europa och norra Asien, himalayagök, *Cuculus saturatus*, med förekomst i Himalaya och östra Asien, respektive *Cuculus lepidus* med förekomst i sydöstra Asien (dvs. utanför Holarktis). En analys av sången visar att denna är specifik och konstant inom respektive utbredningsområde. En viss oklarhet gäller det vetenskapliga artepitetets giltighet hos taigagök, men såvitt Tk kan bedöma har *optatus* Gould 1845 prioritet före *horsfieldi* Moore 1857. Morfologiskt finns blott små skillnader mellan arterna, dock är vinglängderna skilda.

Ref.: del Hoyo, J. et al. (red). 1997. *Handbook of the Birds of the World*. Vol. 4. Lynx Edicions, Barcelona. – King, B. F. 2005. The taxonomic status of the three subspecies of *Cuculus saturatus*. *Bull. Brit. Orn. Club* 125: 48–55. – Lei, F.- M. 2002. Species limits in taxonomy of the Himalayan Cuckoo (*Cuculus saturatus*) and Horsfield's Cuckoo (*C. horsfieldi*) complex by using homologous advertising call. I: Lan, Z. M. (red.) *Animal Science*. Normal Univ. Press, Xian, sid. 148–155. – Payne, R. B. 2005. *The Cuckoos*. Oxford Univ. Press, Oxford. – Thiede, W. & Wallschläger, D. 2000. Cuckoo questions part 8. The oriental cuckoo *Cuculus saturatus* and its calls. *Orn. Mitt.* 52: 13–18.

Alla amerikanska dvärguvarna utom en får vetenskapliga släktesnamnet *Megascops*, istället för *Otus*. I Nordamerika gäller det östlig skrikdvärgu *Megascops asio*, västlig skrikdvärgu *Megascops kennicottii* samt mustaschdvärgu *Megascops trichopsis*. Ändringen baseras på skillnader i mitokondrie-DNA och sång.

Ref.: Banks, R. C. et al. 2003. Forty-fourth supplement to the AOU Check-list of North American Birds. *Auk* 120: 923–931. – König, C. et al. 1999. *Owls: A Guide to the Owls of the World*. Yale University Press, New Haven.

Bruna spökugglan, *Ninox scutulata*, delas upp i tre arter, varav två förekommer i Holarktis: nordlig spökuggla *Ninox japonica*, med utbredning i östra Asien, samt brun spökuggla *N. scutulata*, med förekomst i södra och sydöstra Asien upp till södra Kina. Uppdelningen baseras på olika sång, vilket är det viktigaste kommunikationsmedlet för nattfåglar. Även morfologiskt skiljer de nordliga och sydliga formerna sig åt.

Ref.: King, B. 2002. Species limits in the Brown Boobook *Ninox scutulata* complex. *Bull. Brit. Orn. Club* 122: 250–257.

Alla nordamerikanska arter inom släktet *Dendrocopos* (tidigare 8 stycken) flyttas till släktet *Picooides*. Anledningen är att de nordamerikanska (nearktiska) arterna hittills inom släktet *Dendrocopos* och de två arterna inom släktet *Picooides* anses utgöra en monofyletisk grupp, skild från gamla världens (palearktiska) arter. Monofylin baseras på morfologi, läten, beteende och ekologiska data.

Ref.: American Ornithologists' Union. 2005. <<http://www.aou.org/checklist/index.php3>> *AOU Birdlist*, 7:e uppl. – Oullet, H. R. 1977. Relationships of woodpecker genera *Dendrocopos* and *Picooides*. *Ardea* 65: 165–183.

Kustempiden *Empidonax pacificus* utgår som namn ur listan och ersätts av ponderosaempid *Empidonax occidentalis*. Den sistnämnda arten finns i bergstrakter med ponderosatall.

Släktet *Eremopterix* har en ändelse som är ett latiniserat grekiskt ord, pteryx, som betyder vinge. Eftersom släktesnamnet inte kombinerades med ett artnamn när det etablerades (av Kaup 1836) är det maskulinum. Därav följer att artnamnen skall ha maskulinändelse. Brunhuvad finklärka, *Eremopterix signata* byter därför artnamn till *Eremopterix signatus*.

Ref.: David, N. & Gosselin, M. 2000. The grammatical gender of the avian genera. *Bull. Brit. Orn. Club* 122: 257–275.

Släktet *Hirundo* inom familjen svalor har på senare år kommit att omfatta utöver ladusvalan och rostgumpssvalan även klippssvalorna. En ny studie (Sheldon et al. 2005) visar att en sådan avfattning av *Hirundo* gör släktet parafyletiskt. Två grupper, *Cecropis* (med bl.a. rostgumpssvala) och *Petrochelidon* (med bl.a. stensvala), är inte nära släkt med andra arter inom *Hirundo* utan bildar en systergrupp till hussvalorna *Delichon*. Klippssvalorna (*Ptyonoprogne*) är däremot en systergrupp till ”äkta” *Hirundo*-svalor. Denna fylogeni används i *Handbook of the Birds of the World*. Vol. 9 (2004) liksom av AOU och den brittiska taxonomiska kommittén. Följande arter inom Holarktis byter släkte; afrikansk klippssvala (*Ptyonoprogne fuligula*), klippssvala (*Ptyonoprogne rupestris*), rostgumpssvala (*Cecropis daurica*) och stensvala (*Petrochelidon pyrrhonota*).

Ref.: del Hoyo, J. et al. (red). 2004. *Handbook of the Birds of the World*. Vol. 9. Lynx Edicions, Barcelona. – Sheldon, F. H. et al. 2005. Phylogeny of swallows – estimates from nuclear and mitochondrial DNA sequences. *Mol. Phylog. Evol.* 35: 254–270.

Efter mindre minivetten infogas **brungumpad minivett** *Pericrocotus cantonensis*. Ibland betraktad som ras av *P. roseus* (Rosy Mini-vett), men arterna överlappar i en bred zon i södra Kina utan hybridisering, undantaget en liten stabil population med blandade karaktärer i Xijiang-dalen, S Guandong.

Ref.: del Hoyo, J. et al. (red). 2005. *Handbook of the Birds of the World*. Vol. 10. Lynx Edicions, Barcelona. – Rasmussen, P. C. & Anderton, J. C. 2005. *Birds of South Asia: the Ripley Guide*. Lynx Edicions, Barcelona.

Altairödstarten får vetenskapliga namnet *Phoenicurus erythronotus* och blåhättan *Ph. caeruleocephala* (tidigare *Ph. caeruleocephalus*). Ändringarna går tillbaka på en noggrann genomgång och revidering av de vetenskapliga namnens grammatik och böjningsformer.

Ref.: David, N. & Gosselin, M. 2002a. Gender agreement of avian species names. *Bull. Brit. Orn. Club* 122: 14–49. – David, N. & Gosselin, M. 2002b. The grammatical gender of the avian genera. *Bull. Brit. Orn. Club* 122: 257–275.

Svartvit stenskvätta får vetenskapliga namnet *Oenanthe albonigra*. Artepitetet är ett sammansatt latinskt adjektiv.

Ref.: David, N. & Gosselin, M. 2000. Gender agreement of avian species names. *Bull. Brit. Orn. Club* 122:14–49.

Orientaliska bambusångaren delas upp i sex arter, varav fem förekommer i Holarktis: **grönkronad bambusångare** *Seicercus burkii* (vilken alltså får nytt svenskt namn i anslutning till engelskt språkbruk och för att undvika förväxling med tidigare taxonomi), **gråkronad bambusångare** *Seicercus tephrocephalus*, **Alströms bambusångare** *Seicercus soror*, **emeibambusångare** *Seicercus omeiensis*, **Whistlers bambusångare** *Seicercus whistleri* samt **Biankis bambusångare** *Seicercus valentini*. Uppdelningen i arter baseras på genetiska studier (mitokondrie-DNA) och skillnader i morfologi och läten. Whistlers bambusångare förekommer ej i Holarktis och listas därför ej i *Holarktis Fåglar*.

Ref.: Alström, P. & Olsson, U. 1999. The Golden-spectacled Warbler: a complex of sibling species, including a previously undescribed species. *Ibis* 141: 545–568. – Alström, P. & Olsson, U. 2000. Golden-spectacled Warbler systematics. *Ibis* 142: 495–500. – Olsson, U., Alström, P. & Sundberg, P. 2004. Non-monophyly of the avian genus *Seicercus* (Aves: Sylviidae) revealed by mitochondrial DNA. *Zool. Scr.* 33: 501–510. – Martens, J. et al. 1999. The Golden-spectacled Warbler *Seicercus burkii* – a species swarm (Aves: Passeriformes: Sylviidae). Part 1. *Zool. Abhandl. Mus. Tierk. Dresden* 50: 281–327. – Päckert, M. et al. 2004. The radiation of *Seicercus burkii* and its congeners – molecular genetics and bioacoustics. *Organisms Diversity Evol.* 4: 341–364.

Sydliga kungsfågelsångaren delas upp i två arter: **sydlig kungsfågelsångare** *Phylloscopus chloronotus*, med huvudsaklig förekomst i Himalaya, respektive **sichuansångare** *Phylloscopus forresti*, med förekomst i centrala och södra Kina. Uppdelningen baseras på genetiska data, läten (sång och lockläte) samt viss storleksskillnad.

Ref.: Martens, J. et al. 2004. Radiation and species limits in the Asian Pallas's warbler complex (*Phylloscopus proregulus* s.l.). *J. Ornithol.* 145: 206–222.

Kinesiska sångaren får vetenskapliga namnet ändrat till *Phylloscopus yunnanensis*. Det tidigare artepitetet *sichuanensis* är en yngre synonym till ett äldre giltigt namn givet av La Touche 1922. Det äldsta giltigt givna namnet har alltid prioritet.

Ref.: Martens, J. et al. 2004. Radiation and species limits in the Asian Pallas's warbler complex (*Phylloscopus proregulus* s.l.). *J. Ornithol.* 145: 206–222.

Den tidigare arten västlig gråmes *Parus inornatus* delas upp i två arter: *Parus inornatus* **ekmes** (Oak Titmouse) och *Parus ridgwayi* **blek gråmes** (Juniper Titmouse). Uppdelningen baseras på genetiska, morfologiska och ekologiska data samt läteskillnader.

Ref.: Cicero, C. 1996. Sibling species of titmice in the *Parus inornatus* complex. *Univ. Calif. Publ. Zool.* 128: 1–217.

Den tidigare arten östlig gråmes *Parus bicolor* delas upp i två arter: *Parus bicolor* **östlig gråmes** (Tufted Titmouse) och *Parus atricristatus* **svarttofsad gråmes** (Black-crested Titmouse). Dessa två taxa har redan en gång tidigare ansetts som två olika arter. Efter att ha varit sammanslagna ett tag har AOU utvärderat data om hybridzoner, genetik och vokala skillnader och återigen delat upp dem i två arter.

Ref.: Banks, R. C. et al. 2002. Forty-third supplement to the AOU Check-list of North American birds. *Auk* 119: 897–906. (Se sistnämnda referens för ytterligare åtta referenser.)

Markhackaren (Hume's Ground Tit) *Pseudopodoces humilis*, placeras efter *Parus*. Osteologiska och genetiska studier visar att den förväntade nog verkar stå nära talgoxarna, trots olikheterna morfologiskt med dessa, och trots likheterna med markskrikorna i kråkfamiljen. Ett klassiskt fall av konvergens, dvs. liknande utseende på grund av anpassning till likartade miljöer och levnadsförhållanden, i det här fallet till att vara marklevande i trädlösa områden. Det kan till och med vara så att den skall klassas som en äkta mes, en *Parus*.

Ref.: Gill, F. B., Slikas, B. & Sheldon, F. H. 2005. Phylogeny of Titmice (Paridae): II. Species relationships based on sequences of the mitochondrial cytochrome-b gene. *Auk* 122: 121–143. – James, H. F. et al. 2003. *Pseudopodoces humilis*, a misclassified terrestrial tit (Paridae) of the Tibetan Plateau: evolutionary consequences of shifting adaptive zones. *Ibis* 145: 185–202.

FOTO: LARS PETERSSON

Markhackare Pseudopodoces humilis, en mes och inte en kråka!

Sichuanträdkryporen (Sichuan Treecreeper) *Certhia tianquanensis*, en nybeskriven art i Kina, införs efter brunstrupig trädkrypore *C. discolor*, som den bildar superspecies ("överart") tillsammans med. Sichuanträdkryporen skiljer sig lätesmässigt, morfologiskt och genetiskt från andra trädkrypore och häckar sympatriskt med andra trädkrypore i Sichuan, Kina.

Ref.: Li, G.-Y. 1995. A new subspecies of *Certhia familiaris* (Passeriformes: Certhiidae). *Acta Zootax. Sinica* 20: 373–377 (på kinesiska, med engelsk sammanfattning). – Martens, J. et al. 2002. *Certhia tianquanensis* Li, a treecreeper with relict distribution in Sichuan, China. *J. Ornithol.* 143: 440–456. – Tietze, D.T., Martens, J. & Sun, Y.-H. 2006. Molecular phylogeny of treecreepers (*Certhia*) detects hidden diversity. *Ibis* 148: 477–488.

Formerna *californica* och *insularis* av snårskrikan separeras som egna arter: **västlig snårskrika** *Aphelocoma californica* respektive **santacruzskrika** *Aphelocoma insularis*. *Aphelocoma coerulescens* får namnet **floridaskrika**. Uppdelningen baseras på genetiska, morfologiska och beteendemässiga data. Västlig snårskrika består av raserna *californica* och *woodhousei* (som f.ö. efter mer forskning kan komma att delas upp som arter).

Ref.: American Ornithologists' Union. 1995. Fortieth supplement to the AOU Check-list of North American birds. *Auk* 112: 819–830. – Emslie, S.D. 1996. A fossil Scrub-Jay supports a recent systematic decision. *Condor* 98: 675–680. – Peterson, A. T. 1992. Phylogeny and rates of molecular evolution in the *Aphelocoma* jays. *Auk* 109: 133–147. – Pitelka, F. A. 1951. Speciation and ecologic distribution in American jays of the genus *Aphelocoma*. *Univ. Calif. Publ. Zool.* 50: 195–464. – Woolfenden, G. E. & Fitzpatrick, J. W. 1984. The Florida Scrub Jay: Demography of a cooperative breeding bird. *Monogr. Pop. Biology* No. 20. Princeton Univ. Press, Princeton.

Glasögonvireon delas upp i tre arter: **glasögonvireo** *Vireo solitarius*, **blygrå vireo** *Vireo plumbeus* och **Cassins vireo** *Vireo cassini*.

Ref.: Banks, R. C. et al. 1997. Forty-first supplement to the AOU Check-list of North American Birds. *Auk* 114: 542–552. – Johnson, N. K. 1995. Speciation in Vireos. I. Macrogeographic patterns of allozymic variation in the *Vireo solitarius* complex in the contiguous United States. *Condor* 97: 903–919. – Murray, B. W. et al. 1994. The use of cytochrome b sequence variation in estimation of phylogeny in the Vireonidae. *Condor* 96: 1037–1054.

Rödkronad piplärksångare (på engelska Ovenbird) får vetenskapliga namnet *Seiurus auricapilla*. Artepitetet är ett substantiv, inte ett adjektiv, och skall därför ej böjas.

Ref.: David, N. & Gosselin, M. 2000. Gender agreement of avian species names. *Bull. Brit. Orn. Club* 122:14–49.

Formen *nelsoni* av spetsstjärtade sparven (*Ammodramus caudatus*) separeras som egen art: **nelsonsparv** *Ammodramus nelsoni*. Detta baseras på skillnader i sång, morfologi, val av häckningsbiotop och begränsad hybridisering där populationerna möts (t.ex. i södra Maine).

Ref.: American Ornithologists' Union. 1995. Fortieth supplement to the AOU Check-list of North American birds. *Auk* 112: 819–830. – Greenlaw, J. S. 1993. Behavioral and morphological diversification in Sharp-tailed Sparrows (*Ammodramus caudatus*) of the Atlantic coast. *Auk* 110: 286–303.

Blåtjocknäbben får vetenskapliga namnet *Passerina caerulea*. Analys av mitokondrie-DNA har visat en nära släktskap med lazulifink

Passerina amoena. Också studier av beteende, ruggning och dräkt stödjer detta.

Ref.: Banks, R. C. et al. 2002. Forty-third supplement to the AOU check-list of North American birds. *Auk* 119: 897–906. – Klicka, J. et al. 2001. A cytochrome-b perspective on *Passerina* bunting relationships. *Auk* 118: 611–623.

BORDLAGDA ÄRENDEN

Tk har även diskuterat ett flertal andra möjliga taxonomiska förändringar, och bland dem av intresse för VF-läsaren kan vi nämna följande tre bordlagda ärenden.

Gill och medförfattare (2005) har föreslagit att det stora släktet *Parus* delas upp i sex mindre släkter baserat på fylogenetisk analys av mitokondrie-DNA (cytokrom-*b*): blåmesar ('*Cyanistes*'), äkta mesar (*Parus s.s.*), gråmesar ('*Baeolophus*'), tofsmesar ('*Lophophanes*'), svartmesar ('*Periparus*') och titor ('*Poecile*'). Tk har likafullt valt att låta förändringarna inom släktet *Parus* anstå en tid, bl.a. med tanke på att vissa oklarheter tycks kvarstå, och att ändringarna sammantaget berör flera allmänt förekommande europeiska arter, inte minst alla svenska mesar utom talgoxen. Det är särskilt viktigt att omfattande förändringar bland välkända arter blir stabila. Valet mellan att ha stora släkter eller många små är också i grunden subjektivt så länge släktena är monofyletiska.

Ref.: Gill, F. B., Slikas, B. & Sheldon, F. H. 2005. Phylogeny of Titmice (Paridae): II. Species relationships based on sequences of the mitochondrial cytochrome-b gene. *Auk* 122: 121–143. – Slikas, B., Sheldon, F. H. & Gill, F. B. 1996. Phylogeny of titmice (Paridae): I. Estimate of relationships among subgenera based on DNA-DNA hybridization. *J. Avian Biol.* 27: 70–82.

När det gäller den ofta diskuterade uppdelningen av kråkorna i två skilda arter, gråkråka *Corvus cornix* och svartkråka *C. corone*, har Tk beslutat att vänta med en förändring i avvaktan på att släktskapen hos de asiatiska svartkråkorna (*orientalis*) blir bättre utredd. Mycket tyder på att dessa utgör en tredje art, men forskning pågår och vi anser att det i nuläget är bättre att vänta och ta ett samlat grepp när mer fakta föreligger.

Likadant är det med komplexet skator. Nya genetiska studier tyder på att den föreslagna arten amerikansk skata, *Pica hudsonia*, och den tidigare uppdelade gulnäbbad skata, *Pica nuttalli*, ingår i kladen skata, *Pica pica*, och endast bör räknas som underarter till den. Därför följer Tk tills vidare inte AOU:s särskiljning av *P. hudsonia* som egen art.

FRAMTIDEN

Även om fågelssystematiken gjort stora framsteg under senare år, inte minst med hjälp av genetiken, en bättre förståelse av jordens geologiska historia och artbildningsprocessen, och med hjälpmedel som datorer och sofistikerade analysprogram, återstår ännu mycket att kartlägga och upptäcka. Vi befinner oss mitt i ett spännande skede av snabb utveckling, och det kommer att dröja ännu en tid innan vi kan räkna med att uppnå en period med en relativt sett mer stabil fågeltaxonomi. "Relativt sett", ty förändringar kommer vi alltid att få.

Den professionella taxonomen ser inget problem i förändringarna som dagligen sker i vår syn på hur fågelarterna har utvecklats. Men

för den fågelintresserade i gemen har förändringen två sidor: Visst är det spännande att få läsa om att tättingarna tycks vara närmast släkt med papegojor och falkar, att kanadagåsen består av två snarlika arter och att vad man förr kallade kungsfågelsångare i själva verket består av flera kryptiska arter som främst skiljer sig på sången. Men baksidan av myntet är alla förändringar av det invanda. Om man äntligen har lyckats lära sig de vanligaste arternas vetenskapliga namn är det en olägenhet om de hela tiden ändras. Även ordningsföljden i artlistorna berörs.

Tk är medveten om dessa olika aspekter på systematiken och strävar efter att hitta en rimlig balans mellan stabilitet och öppenhet för nya rön. Det är viktigt att namngivning och ordningsföljd på rimligt sätt speglar arternas släktskap och utvecklingens kronologi, och att slakten bara bör bestå av de närmast besläktade arterna (vara monofyletiska), men en viss tröghet och försiktighet i besluten om förändringar av gällande ordning är nog av godo. Vi vill ha en robust taxonomi och undvika misstag och återgångar efter förhasade beslut.

På det taxonomiska forskningsfältet pågår ett febrilt kartläggningsarbete och kommer så att fortsätta. Stora och komplicerade grupper återstår att analysera genetiskt för att rekonstruera släktskapsträd. Vi har nya intressanta resultat att vänta inom grupper

som t.ex. havsfåglar, ugglor, trastfåglar och törnskator, och nya rön kommer med säkerhet snart om olika ärlor, sångare, mesar och finkar. Även större taxas inbördes relationer håller på att redas ut. Vi kan därför hoppas på att någorlunda snart få en stabilare och mera korrekt taxonomi att basera våra listor och böcker och samlingar på. Under tiden får vi utrusta oss med litet tålmod och ha en viss förståelse för det oundvikliga i den föränderlighet som all ny kunskap leder till.

BJÖRN ANDERSON

*Legend Garden Villas, House 5-30, No 89 Capital Airport Road,
101300 Beijing, People's Republic of China*
bjorn.anderson@ericsson.com

ERLING JIRLE

*Ekologiska institutionen, Lunds universitet, Sölvegatan 37,
223 62 Lund*
erling.jirle@ekol.lu.se

LARS SVENSSON

S:ta Toras väg 28, 260 93 Törekov
lars@lullula.se

FOTO: P-G BENTZ

Sveriges fågelskådare får vänta med att "dubbelkryssa" kråka. Tills vidare betraktas den grå och den svarta som raser av samma art.